

ETO: 809.451. 1–087:801.15

ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER

**TÁJI EJTÉS ÉS REGIONALITÁS
KUPUSZINAI KÖZÉPISKOLÁSOK
NYELVÉBEN
SILLING ISTVAN**

Nikola Tesla Építészeti és Fafeldolgozó
Szakmunkásképző Iskolaközpont, Apatin

Közlésre elfogadva: 1982. aug. 20.

A magyar nyelvterület lakossága sohasem volt egységes nyelvhasználatú. A történeti Magyarország egy-egy tájegységében élőknek sok más tényező mellett nyelvi ejtésük, szókincsük, nyelvük szerkezete különböztette meg egymástól. Ezért is beszélhetünk több nyelvjárástípusról, amelyek máig is megőrizték legalapvetőbb sajátosságait, bár „nyelvjárásaink legújabb kori történetét a fokozatos elszíntelenedés, az őket egymástól és a köznyelvtől elválasztó sajátosságok gyors elhalványodása jellemzi. Megindult ez a folyamat már a fejlődő kapitalizmus korában, a XIX. század második felében és a XX. század első évtizedeiben.”¹

Az egységesülő, ma egységes köznyelv hatása jelentette és jelenti a legélesebb pallost a nyelvjárások elhalácsi folyamatában. Azonban ma még túlzás lenne arról beszélni, hogy tájegységeink nyelvi változatai már teljesen felledésbe merültek. A hagyományörzőbb, elszigeteltebb közösségekben még a XX. század végén is fellelhetők bizonyos megőrzött nyelvi régiségek. Ezek a régi sajátosságok azonban már ezekben a mikroközösségekben is együtt élnek a nyelvfejlődés újabb törekvéseivel. E falvak vagy kisebb tájegységek elszigeteltsége többféle lehet: földrajzi, gazdasági, nyelvi stb. Ahol pedig ezek a meghatározók mind jelen vannak, igen valószínű, hogy egy régebbi nyelvállapotot is ott kell keresnünk.

Ilyen szigetet képezett s valamelyest még ma is képez a vajdasági Kupuszina (Bácskertes), amelynek nyelvét valóban ősinek mondhatjuk. „Kupuszina. . . nyelvatlaszunk számára felgyűjtött jugoszláviai kutatópontoknak talán a legérdekesebbike, hiszen olyan archaikus nyelvjárást képvisel, hogy a nyelvész a helybeli beszélőket hallva sokszor szinte a kódexek korában érzi magát.” — írta Benkő Lóránd.²

Jó húsz esztendő múlt el azóta, hogy A Magyar Nyelvjárások Atlaszának gyűjtői Kupuszinán jártak, s a falu nyelve ez idő alatt már bizonyos változásokon ment keresztül, hiszen az életmód változásával a nyelv is alakul. Eljutott a villany a faluba; jó út köti össze Kupuszinát a szomszédos Zombor

¹ Bárzsi Géza: A magyar nyelv életrajza, Gondolat, Budapest 1975. 379. p.

² Benkő Lóránd: Új módszerbeli lehetőségek a magyar nyelvjárástörténeti vizsgálatokban, Magyar Nyelv, LVII. évf. 408. p.

és Apatin városokkal, a sok személygépkocsi pedig a nagyvilággal. Rádió minden házban, televízió minden második házban van. Naponta 150—300 magyar nyelvű napilap kel el a falu újságárusánál. Tehát a fejlődő étellel közelebb került Kupuszina is az egységesítő magyar köznyelvhez.

Jelen dolgozatom célja az, hogy bemutassam, mennyire őrzi még ősei nyelvét a kupuszinaiak ifjabb nemzedéke: a középiskolás ifjúság, amely a leghajlamosabb az új befogadására. Előljáróban azonban, hogy a dolgozat további része érthető legyen, meg kell említenem az ősök nyelvének néhány jellemzőjét.

A kupuszinaiai nyelv

A kupuszinaiai szigetmagyarság története a XVIII. század közepéig nyúlik vissza. Az akkor újjáéledő falvak sorába lép Kupuszina is, mégpedig 1752-ben. Az idetelepültek az ún. Palócföldről származtak, magyar és szlovák nemzetiségűek voltak. Ezt ékesen bizonyítja a mai kupuszinaiaiak nyelve, a vezeték- és ragadványnevek, valamint a tulajdonképpeni — valódi — tájszók sokasága. Ez utóbbiak a magyar nyelv számára azért valódiak, mert a más falvakban, vidékeken élő magyarok nem értik őket. Nem is érthetik, ugyanis több évszázados nyelvkeveredés (magyar, szlovák, szerbhorvát) eredményei.

A teljesen elmagyarosodott községben a vezetéknevek még őrzik a valamikori szlovák lakosság emlékét, jónéhánynak ugyanis szlovákul jelentése is van: Buják (bika), Szlávik (fülemüle), vagy éppen a mai szlovák vezetéknevekre emlékeztetnek: Holenka, Pavlik, Koleszár, Siplika stb.

A mai kupuszinaiaiak már mintegy ötven-hatvan éve csak magyarul beszélnek. A legutóbbi, 1981. évi népszámlálás adatai szerint a falu legjava magyar nemzetiségű.

Nyelvünk jellemzői közül elsősorban az illabiális *a* és a labiális *ā* érdemel figyelmet, ami azonnal a palóc rokonságra utal.

A főbb nyelvjárási sajátosságokat vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a magánhangzók száma 12, arányuk 6:6. Rövidék: *á, o, u, í, e, ë*. Hosszúak: *ā, ó, ú, í, ē, é*. Mint látható, nyelvünkben hiányoznak a labiopalatális magánhangzók: *ö, ő, ü, ű, s* helyettük az illabiális *ē, é, í, i* szerepel.

Az *e* fonéma változatokban gazdag. Létezik: *e, ē, ē, é* hang.

Illabialis *i*-zésünk is a palócság sajátossága: *kík, kinyér, pinték, girincs* stb.

A kupuszinaiai nyelvjárás *l*-ező is, *j*-ző is, de az *l*-ezés erősebb fokú.

A palóc nyelvjárásra jellemző *-nott, -nól, -nyi* határozóragok nem élnek a kupuszinaiai nyelvjárásban, de a főnévi igenév képzője idősebeknél még *-nyi*.

A múlt idő jele mindig *-t*, a középfok jele pedig *-b*, természetesen csak szóvégen.

Névelőhasználatunk tipikusan nyugati palócos: hiányzik az *az* határozott névelő, és magánhangzóval kezdődő szó előtt is az *a* használatos.

A kupuszinai középiskolások nyelvhasználata

Vizsgálódásaimat az apatini Egységes Középiskola kupuszinai diákjai körében végeztem 1980 telén (november-december), s most negyvenkét 16-17 éves tanulóm nyelvhasználatáról igyekszem képet adni.

A tanulók magyar nyelvű középiskolába járnak, társaik szilágyi (Svi-lojevo) és apatini fiatalok, akiknek nyelve nagyban különbözik a kupuszinaitól, s közelebb áll a köznyelvhez, illetve a vajdasági regionális köznyelvhez. Az előbb említett tömegkommunikációs eszközök mellett tehát még az iskola és az iskolatársak nyelve is hat a kupuszinai fiatalok nyelvének változására.

A köznyelvi normák elfogadása a nyelvjárást beszélők részéről legkönnyebben a szókincsvaltozás folyamatával történik. A mai általános- és középiskolás gyerek előtt nem idegen már az új világ szókincse. Mint tudjuk, a nagyobb társadalmi-gazdasági változást a szókincs tükrözi elsőként, s ezt hamar és elég könnyen, mondhatni szívesen fogadják a fiatalok. Az újonnan megismert szavak ejtése már regionálisan köznyelvi, jelentése pedig mindenképp számára érthető. A mai élet szavai így kerülnek szinte az alapszókincsbe:

- a mezőgazdasági munkából: fóliatermesztés, géppark, növényvédőszer, traktorállomás;
- a technika világából: lézer, pilóta, űrhajó;
- a közlekedés szavai: parkolóhely, szemafor, zebra;
- új szavak társadalmi életünkről: munkaakció, kongresszus, közgyűlés, öngazgatás, elnemekötelezettség;
- tájékoztatási rendszerünkről: élőújság, faliújság, üzemi lap, televíziózás;
- háztartásról: mélyhűtő, gőztelenítő, olajkályha, porszívó;
- öltözködésről: farmernadrág, indiai vászon, mini, maxi;
- tisztálkodásról: fürdőszoba, papírsebkeendő, dezodoráns;
- sportról: lóhengés, tollaslabda, totó, vizisí;
- a fiatalok életéről: buli, csaj, hippi, srác, punker stb.

Felsorolásunkban az élet több részterületéhez tartozó új kifejezést vettünk számba, s nyilván sikerült igazolnunk, hogy a szókincsbővülés hatékonyan fejleszti a nyelvet, s ezzel közelíti a nyelvjárást a köznyelvhez.

Az újonnan megismert kifejezésekkel ellentétben az alapszókincs szavai, vagyis a leggyakoribb szavak, amelyeket szüleitől, nagyszüleitől tanult a diák, még őrzik a nyelvjárási ízt. Ez természetesen nincs jelen minden szituációban, de a közvetlen beszélgetésben igen.

A hiányzó ö, ő, ü, ú magánhangzók helyén bizony csak e, é, i, í hangot ejtenek, főleg azok a tanulók, akiknek szülei idősebbek, a nagyszülők nevelik őket, vagy együtt él mind a három generáció:

- bértén (börtön), érdég (ördög);
- sivít (süvit), tikér (tükör).

Anyanyelv órán ilyenekkel azonban már nemigen, írásban pedig egyáltalán nem találkozom, hiszen kollégáim, akik nyolc éven át gyakoroltatták a köznyelvi ejtést, már tudatosították a nyelvjárásiasság tényét.

Az újonnan megismert hangok, amelyeket csak az óvodában és az iskolában ismernek meg, nem válnak mindig köznyelvié, s az *o* hang helyett egy átmeneti, a köznyelvihez közelebb álló *e* hangot ejtenek:

vērēs (vörös), ētēs (ötös).

Az *ü*, *ú* hangnál nem találok ilyen átmeneti színnel, s az esetleg megrövidült *ü* a bácskai regionális köznyelv hatására tükrözi:

füzfa (füzfa).

Ugyanez a regionalitás tapasztalható, amikor az *ö*, *ó* hangot pótló hangok helyén a környezet nyelvének megfelelően *ü*, *ú* hangot ejtenek:

gyüttem — gyüttem (jöttem),

bítbe — bütbe (böjtben).

Itt már többféle nyelvjárási tényezővel találkozunk. Először is *ö*, *ó* helyett eredetileg ezekben a szavakban *i*, *í* hang szerepel:

gyin, gyit, bít.

Az *i*-zés Kupuszinán élő, igaz, de ezek az esetek nem felelnek meg a közismert *i*-zés szabályainak (*ë*, *é* helyett *i*, *í*). Másodszor: a köznyelvhez közeledve a kupuszinai tanuló a szokásos módon változtat, s a helytelenül ejtett *i*-t, *í*-t *ü*-re, *ú*-re változtatja:

gyün, gyüt, büt.

Így eljutott a regionális köznyelvi ejtéshez, azonban a dialektológust elgondolkoztatja, hogy a folyamat vajon természetes-e, vagy pedig valamilyen megőrzött ősi sajátossággal állunk szemben.

Az *e*, *é* hang körül nincs probléma. Rendszeresen jelentkezik a középzárt *ë*, mindig a maga helyén. Van azonban, bár nem sűrűn, eltérés is. A veláris *o* hang helyett a szóvégi a hang előtti szótagban *ë* jelentkezik:

pëlva (polyva), pozdërja (pozdorja).

Ide tartozik még az *é* hang gyakoribb előfordulása a köznyelvinél, de ez az *o* hangot pótló funkciója miatt történik:

vésé (véső), bég (bög), ité (ütő).

Az *i*-zés, mint már mondtuk, bár nem egészen következetesen, de mégis szerves része a kupuszinai nyelvjárásnak, s gyakoriságát az *ü*, *ú* hangot pótló szerepe növeli:

pinték (péntek), kinyér (kenyér), és
iveg (üveg), firisz (fűrész), fist (füst).

Otthon, családban, összeszokott baráti társaságban, kötetlen beszélgetésben — tehát meghatározott szituációban — használják még ezt a hangcserét a középiskolások, de az iskolában csak elvétve.

A palócság legjellemzőbb nyelvi jegye az illabiális *a* és a labiális *ã*. E két hang beszélgetésben maradéktalanul jelentkezik minden kupuszinai középiskolásnál. A köznyelvi hangokkal vegyesen is előfordulnak. Tanórákon a magyar köznyelvi *a*, *á* hangot használják, de a nyelvjárás erősebb hatásának kitett tanulók, még itt is anyanyelvjárásukon szólnak meg, az pedig csak *ã*, *ã* hangot ismer. Illetve itt is jelentkezik egy átmeneti forma nyelvjárás és regionális köznyelv között. Ezek pedig az *a* helyett *ã*, és *á* helyett *ã*. A kettő közül az utóbbi többszöri előfordulású.

Külön érdekesség falunkban az a néhány vidéki származású fiatal, aki beszélni máshol tanult meg, de még kisgyerek volt, amikor Kupuszinára került, illetve azok a tanulók, akiknek anyanyelve a szerbhorvát, de Kupus-

színán élnek, s így természetesen megtanulták a kupuszinai magyar nyelvet is. Ők nem tudják egykönnyen elsajátítani e nyelvi kettősség másik, köznyelvi részét. Csak *á*, *ā*, illetve *ǎ*, *ǣ* hangot használnak.

A magánhangzók tárgyalásánál szólnunk kell még két nyelvjárástani jelenségről: a zártabbá, illetve nyíltabbá válásról. Zárt u-zást, ú-zást és í-zést ismer a kupuszinai tájnyelv s beszédben a kupuszinai középiskolás tanuló is.

u-zás: hangsúlyos helyzetben — sunká (sonkà), csudá (csoda), mustohá (mostoha), hun (hol?);

hangsúlytalan helyzetben — vānkus (vānkos), kukuricá (kukorica);
ú-zás: fújt (fojt), fúrú (fúró), túrú (túró);

í-zés: igēnyēs (egyenēs), eriggy (eredj).

A nyíltabbá válás esetei: onoká (unoka), ěsmer (ismer), sāványó (savanyú).

*

A mássalhangzók számában nincs eltérés a köznyelv és a kupuszinai tájnyelv között. A nyelvjárásokra vonatkozó mássalhangzóváltozások orra megjelennek tanulóinknál.

A szóvégi -l hang lekopása és az előtte álló magánhangzó megnyúlása élő eleme a beszélt kupuszinai nyelvnek:

iszó (iszol), ěszé (eszél).

Ugyanennek a hangnak az eltűnése és ugyanilyen nyújtó hatása szó belsejében is előfordul:

ásztārā (asztalra), sívē (sülve), rěstěkědik (restellkedik).

Az -r hang hasonlóan eltűnik, leginkább a ragozott szó végén. A -kor, -szor, -szer, -ször ragról szakad le:

hātκό (hatkor), kilenckó (kilenckor), ěszkó (őszkor);

hāromszó (háromszor), négyszé (négyszer), ětszé (ötször).

Mássalhangzó-lekopást találhatunk még több esetben is. De hangsúlyozom, ezek csak beszédbeli előfordulások a középiskolásoknál.

Például a szóvégi -t, -d hang sok gyakran használt szó végén eltűnik: mos (most), měgin (megint), mer (mert), māj (majd).

Bár ritkán, de még középiskolásainknál is előfordul zöngésülés:

grětā (kréta), gunyhó (kunyhó), drágács (tragacs).

Kupuszinán a hiátust a -j hang tölti, s ezt középiskolásaink is, még írásban is, használják:

pijóca (pióca), pijác v. pijarc (piac).

Az r+l, d+n, d+l mássalhangzó-találkozások a következőképpen hangzanak a kupuszinai középiskolások beszédében:

r+l>ll: sálló, tálló (sarló, tarló);

d+n>nn: ánná, hállánná, szinná (adna, haladna, szidna);

d+l>ll: pálló, pállās (padló, padlás).

Ezeket az eseteket azonban nyugodtan nevezhetjük bácskai regionalitásnak, hiszen még a hírközlő szerveknél (rádió- és tévébemondók beszédében) is gyakoriak.

A palatalizációs változások közül a következők erősen élnek Kupuszinán a középiskolások beszédében is:

1. az -i, -í hang előtti -n palatalizálódik:

kenyi (keni), fenyi (feni);

2. a szóvégi és más magánhangzó előtti -n hang lágyabbá válik: páplány, száppány, rokony, fony, eleveny — többször írásban is jelen van e változás.
3. a depalatalizáció — amikor a szóvégi -ny a -ka, -ke kicsinyítő képző és a -t előtt -n-né változik — szintén hallható: bārānká (bárányka), legénke (legényke), ásszont (asszonyt), szégént (szegényt).

A mássalhangzók geminációja azonban nem csak kupuszinai érdekesség, hanem egész Vajdaságban így ejtik e szavakat:

sebessen, (sebesen), merésszen (merészen) pirossább (pirosabb), hibássán (hibásan).

A vajdasági regionális magyar köznyelvben ez szinte nem is tűnik nyelvi eltérésnek.

A már említett illabialitás mellett talán a legerősebb érvényű a kupuszinai nyelvjárásban a mássalhangzók rövidülése. Ezt még minden középiskolás őrzi: a -t és a -b hang hosszú ejtése szó végén ismeretlen, még igen sok írásbeli dolgozatban is. Ez vonatkozik a múlt időre és a melléknevek fokozására is, de a mutató névmásokra, a névutókra, a határozószókra is. Íme csak néhány példa:

Múlt időben: évēt (evett), jāccot (játszott), dobot (dobott);

Középfokban: sārīgāb (sárgább), okossáb (okosabb), job (jobb);

Felszólító módban: níz (nézz), neves (ne vess), sis (süss).

A kupuszinai középiskolások beszédében (bár nyelvükben van szláv hatás, szerbhorvát is, szlovák is) idegenszerű ejtés nincs. Tehát vagy a magyar köznyelv, vagy a kupuszinai magyar nyelvjárás szabályainak megfelelő a kiejtésük.

*

A szókészletteni és szóalaktani problémákra térve először a személyes névmások alakjairól szólok. Kupuszinán, még a középiskolások beszédében is; ezek így hangzanak;

én, tē, í, mink, tik, ik.

A szótöveket illetően az egytagú -v tövű igék nálunk is úgy jelentkeznek, mint a többi nyelvjárásban:

híl, szíl (hív, szív),

ragozva: hílok, híjá, szílok, szíjá (hívok, hívja, szívok, szívja).

Dolgozatom elején említettem, hogy a főnévi igenév képzője Kupuszinán a -nyi. Valóban az, de csak az ötvenen-hatvanon felüli lakosok nyelvében. A fiatalabbak már rendre a -ni képzőt használják, mostani iskolásaink pedig teljesen idegennek érzik a régít. Itt jelentkezik egy nyelvjárási sajátosság teljes feledésbe merülése.

A határozói igenév -va, -ve képzője azonban tanulóinknál is hasonló, bár e hasonulás nem mondható teljesen általánosnak:

addā (adva), kērrē (kérve), sittē (sütve).

Határozóragjaink szinte teljesen egyeznek a vajdasági regionális magyar köznyelv ragjaival. Itt elsősorban a -ban, -ben helyhatározórag -ba, -be raggal történő megegyezésére gondolok.

A -ból, -ból, -tól, -tól, -ról, ről ragpárok a következőképpen hangzanak Kupuszinán:

-bú, -bí, -tú, -tí, rú, rí,

tehát a mély hangú zártabbá válik, a magas hangú pedig, mivel ú hang nincs a kupuszinai nyelvjárásban, az annak megfelelő í hanggá. Középiskolásainknál az ú hangú változat jelen van, az í hangú azonban, a környék és környezet nyelvének megfelelően ú hangra változott, tehát eképpen hangzanak:

-bú, -bú, -tú, -tú, -rú, -rú.

Az ű-s változat is a regionalitás felé tolódást jelzi.

A magyar nyelvterület igen nagy részén élő -suk, -sük rag, természetesen nálunk is megtalálható. A -t végű igék tárgyas ragozásánál jelentkezik kijelentő mód egyes szám harmadik, többes szám első, második, harmadik személyben:

E./3. sisse (süti)

T./1. sissik (sütjük)

T./2. sisséték (sütitek)

T./3. sissék (sütik).

Minden kupuszinai tanuló „suksüköl“.

Az alanyi ragozás feltételes mód jelen idő egyes szám első személyének -nák a ragja. Ez is egybeesik a regionális köznyelvi alakokkal: ásnák (ásnék), innák (innék), írják (írnék).

Következetesen -nák-ot használ a vajdasági magyarok java része, de még a Magyar Televízió és a magyar rádiók jónéhány közismert riportere, újságírója is. Tehát ez valóban köznyelviessé váló jelenség.

Igeragozásunk többi sajátossága közül figyelemre méltó, hogy az időjel mindig -t, de erről már esett szó.

Szintén rövid a felszólító mód -j jelének és az előtte álló mássalhangzónak hasonulással létrejött alakja:

ās + j > ās, hoz + j > hoz, keres + j > keres.

A kupuszinai tanulók ikes ragozása is az újabb köznyelvi tendenciához hasonló:

<i>kijelentő mód</i>	<i>felszólító mód</i>	<i>feltételes mód</i>
álszok	áludják	álunnák
álszó	áludj(ā)	álunnā
álszik	áludjon	álunná
álszunk	áludjunk	álunnánk
álszotok	áludjátok	álunnátok
álszának	áludjának	álunnának.

A ritka esetek közül, amelyek a diákok körében is megtalálhatók, megemlíthető még a *fagy* és *fogy* ige ikessége, a *muszáj* igét pedig, tanuló társai közderülésére, ragozza a kupuszinai tanuló:

muszajok, muszajsz, muszáj, muszajunk stb.

*

A nyelvjárás legkevésbe erős oldala a mondat szerkesztés. Mondatainkat mindig úgy kell fogalmaznunk, hogy bárki megértse őket. A kupuszinai tanulók mondatait mi, kupuszinaiak megütkezés nélkül, maradéktalanul értjük, de érezzük azok köznyelvtől eltérő jellegzetességeit is.

Kupuszinán például a határozott névelők közül csak az egyik ismert: á. Tanulóink ezt használják magán- illetve mássalhangzóval kezdődő szó előtt is:

á Pistá, á Ęrzsi, á áasztál, á iverg.

Míg az idősebbek között nem él az a változat, melyben az említett névelő -z-je átragad a névszóra, addig a fiataloknál megtalálható, s ez is egy példája a regionalitásnak:

á zápád, á Zęrzsi, á Zánci, á zessé.

A nyelvi kongruenciának is több lehetőségével találkozunk.

Határozatlan számnév után többes számú a névszó:

sok embęręk, rengeteg viręgok.

A páros testrészek és az azokat fedő ruhadarabok neve is mindig többes számú:

Fájnak á kezejim. Állig ālok á lábajimon.

A köznyelvinél, beszédben is, írásban is eltérőbb az -e kérdőszó használata, nem okvetlenül az állítmány után következik. Leginkább az igekötős igei állítmányt szétválasztják, és az igekötő után teszik ki a kérdőszót:

Męg-ę csinātá? El-ę vitted?

Az igekötővel is adódik gond, mert az az ige előtt marad kirekesztő szórendben is:

Ki męgmontá? Ki elvitte?

Ez az eset azonban már nem érvényes minden tanulóra, s ők maguk javítják ki társuk nyelvi tévedését.

Jelentkezik a kupuszinaiak nyelvében a többszöri tiltás, tagadás is, de a középiskolások nyelvében már nem.

A kapcsolatos mondatokból, de általában is a kupuszinai nyelvből hiányzik az *és* kötőszó. Az említett mondatokban *męg*, *osz* kötőszót használnak. A fiatalok pedig párhuzamosan mind a hármat, de csak beszédben.

*

A szókinccsel, mint a nyelv változásokra legfogékonyabb területével kezdtem dolgozatomat. A végén el kell mondanom, hogy nemcsak a köznyelv új szavai honosodtak meg a fiatal kupuszinaiak nyelvében, illetve a köznyelv kihalt szavai (mestergerenda, sajtár, gyolcs, palavessző stb.) tűntek el onnan, hanem a kupuszinai tájszavak is erre a sorsra jutottak. A modern fiatalok szavai válnak használttá (csaj, srác, buli, klassz, tetű, frankó stb.), és a régi tájszavak feledésbe merülnek. Az alak, illetve jelentés szerinti tájszók nagyban megegyeznek a többi tájnyelvével, míg a tulajdonképpen kupuszinai tájszók (pęrká, kóró, trotóká, sülęcá, pocsífká, rāsziporęk, jástęricská, skrabāk, zsufānká stb.) már alig használatosak. A valódi tájszavakat a mai tizenévesek már egyáltalán nem értik, így egyetlen egyszer sem használták őket sem írásban, sem beszédben.

Az elmondottakból világosan kitűnik, hogy a mai kupuszinai fiatalok beszédében még jelen van az ősi nyelvjárás majdnem minden vonása, de már párhuzamosan a bácskai, illetve vajdasági magyar köznyelv egységes jellegzetességei is megtalálhatók.

REZIME

Regionalna osobine u govoru srednjoškolaca u Kupusini

Kupusina je malo naselje u severozapadnoj Bačkoj, čije stanovništvo je uglavnom mađarske narodnosti. Oni govore tipičan kupusinski dijalekat, koji nije poznat među jugoslovenskim Mađarima, niti među Mađarima u drugim zemljama. Viševjekovne tradicionalne forme života sačuvale su i stari jezik, koji čuva u sebi elemente čak i iz XVIII veka. Ali danas su već mladi ljudi skloni da prihvate i novije tendencije u razvitku društva i jezika, te im se govorni jezik približava književnoj normi, tj. regionalnom vojvodanskom mađarskom književnom jeziku.

Autor je analizirao pismeno i usmeno izražavanje kupusinskih srednjoškolaca koji se školuju zajedno sa mladima iz drugih mesta, a koji govore jezik bliži književnom, te je zaključio sledeće:

— srednjoškolci iz Kupusine u pismenom izražavanju su se približili književnom jeziku;

— leksika ovih učenika se proširuje sa novim saznanjima, a novosavladane reči su književnog oblika;

— fonetički deo kupusinskog dijalekta se najviše zadržao kod srednjoškolaca, ali samo u govoru, a i tu se susrećemo već sa uticajem sredstava informisanja i jezičko drugačije sredine, koji usmeravaju jezik kupusinske omladine ka normama književnog jezika.

Opšti zaključak je da postoji paralela između upotrebe starijeg i novijeg oblika jezičke razvijenosti.